СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Число 171. — Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 24. липня, 1924.

VOL. XXXII. — No. 171. — Jersey City, N. J., Thursday, July 24, 1924. — THREE CENTS

Кулидж підтверджує заяву Гюза.

ВАШІНҐТОН, 22. липня. — Білий Дім видав заяву, що президент Кулидж піддержує вповні обіцянки американської помочи для Европи, які дав секретар стейту Чарлз Гюз підчас своїх промов у Лондоні.

ПРОВІДНИК РЕПУБЛИКАНЦІВ ВИЗИВАЄ ДЕМОКРАТІВ.

ВАШІНҐТОН, 22. липня. — Вілієм Батлер, голова передвиборчої кампанії републиканської партії, видав публичний визов до демократів, в якому каже, що републиканці готові говорити про особисті признаки кандидатів на уряд президента, якщо лишень демократи хочуть про се говорити.

У відповідь на сей визов провідник демократичної кампанії заявив, що він волівби говорити про важні політичні питання кампанії, але як републиканці волять говорити про особисті справи, то він не цурається боротьби, але буде говорити й про неї.

ПИТАННЄ ПРОГИБІЦІЇ А ВИБОРИ.

ВАШІНҐТОН, 22. липня. — Товариство Проти Вісімнайцятої Поправки до Конституції видало заяву, що воно не буде мішатися до виборів президента та віцепрезидента Злучених Держав, а всі свої сили оберне на те, щоби вибрати відповідний склад конґресу, себто сенаторів та конґресменів, які стоять за зміною прогибіційного закона.

ВЖЕ Й ФАБРИКАНТИ БЕРУТЬСЯ ДО ВИКОНУВАННЯ ПРОГИБІЦІЇ.

НЮ ЙОРК, 22. липня. — Заряд фабрик автомобілів Форда розліпив по всіх своїх фабриках оповістки, що всякий робітник, від якого буде чути алькоголь, буде відправлений з роботи. Те саме жде робітника, який держить алькоголь в себе дома.

ЩЕ ОДНА ПРОГИБІЦІЯ ПЕРЕПАЛА.

ВАНКУВЕР, Бритійська Колумбія, 22. липня. — Провінціональна леґіслатура сеї провінції голосувала нині над питанням прогибіції.

Більшість заявилася проти прогибіції, а відтак ухвалила дозволити на продаж пива шклянками.

Колись за прогибіцією була більшість з 189 послів, а тепер проти прогибіції є більшість з 53 голосів.

СВАРКА ЗА ПРОГИБІЦІЮ.

ШИКАҐО, Илинойс, 22. липня. — Др. Ла Фордж, шикаґовський лікар, говорив недавно на зборах лікарів у Клівленді, що прогибіція мусить скоро довести до занепаду культурних ідеалів у Америці. Він порівнував прогибіцію з ґанґреною, яка точить тіло, доки його зовсім не знищить. Він казав, що перед прогибіцією смерти від алькоголічного затроєння виносили всего 2 проценти смертий, а від прогибіції аж 25 процентів.

Др. Пикет, прихильник прогибіції, каже, що заява д-ра Ла Форджа не відповідає правді, бо смерти від алькоголічного затроєння виносять всего одну четвертину одного процента. Перед заведенням прогибіції їх було 20 разів більше.

ВЕЛИКА КАРА ЗА НЕПОСЛУХ СУДУ.

НЮ ЙОРК, 22. липня. — Стейтовий суд наложив на вовняну фірму братів Волворта за непослух своїм приказам кару в сумі 200,000 долярів.

СТАЛЕВИЙ МОНОПОЛЬ.

ВАШІНҐТОН, 22. липня. — Федеральна промислова комісія розглядала нині позов проти сталевого підприємства Юнайтед Стейтс Стіл Корпорейшен та признала, що се підприємство має монополь на виріб стали. Зібрание більшої части продукції стали в руки сього підприємства дає йому можність зарабляти лишень завдяки сьому 30 мілонів долярів у рік.

Комісія приказала підприємству перестати використовувати своє виїмкове положення.

ЧЕТВЕРО ЛЮДИЙ ПОГИБЛО ПІДЧАС ЗУДАРЕННЯ КОРАБЛІВ.

НЮ ЙОРК, 22. липня. — Кораблі та лодки доставили вже всіх пасажирів та моряків з парохода „Бостона", котрий зударився вчора з нафтовим кораблем „Свифт Еров" недалеко від Пойнт Джудит, в стейті Ровд Айленд.

З огляду на се, що доставлено сюди 526 людий, вістка, що при зударенню погибло 4 людий, потверджується.

Моряки нафтового корабля винують залогу „Бостону" за те, що вони не зважали на сиґнали, які давав нафтовий корабель серед густої мраки, що тоді залягала море.

ЛІТНА ТРАГЕДІЯ.

БРИДЖПОРТ, Конетикат, 22. липня. — З моря добуто нині тіла двоїх дітий, які кілька днів тому вибралися з 4 другими поплювати лодкою по заливі. Тіла решти ще не добуто, але не підлягає найменчому сумнівови, що вони теж потонули.

ВБИВ БАТЬКА.

ГАДСОН, Висконсин, 22. липня. — Вілієм Круґер, 21-літний парубок, вбив свого батька зелізним колом та поховав його під свинюшником.

Занепокоєні неприсутностю старого фармера, сусіди донесли поліції, що він пропав. Поліція допитувала сина й жінку пропавшого, але вони не могли нічого сказати, де він подівся. Стали глядати по фармі, поки не найшли тіла. Арештований син признався до вбивства і подав у своїм признанню, що вбив свого батька тому, бо він все напав коло хати.

ПРОЦЕС ЗА ШИКАҐОВСЬКУ ТРАГЕДІЮ.

Шикаґо, Илинойс, 22. липня. — Державна прокураторія заявляє, що наколиб адвокати вбийників хлопця Френкса захотіли доказувати перед судом що вони божевільні та не відвічальні за свої вчинки, то прощоби справу все таки віддати до вирішення судови присяжних судів.

Прокуратор рішив покликати, яко першого свідка батька вбитого хлопця.

Його зізнання викликують велике заінтересованнє справою.

ЦІНИ НА ЗБІЖЕ І КАНДИДАТУРИ.

Вичита, Канзас, 22. липня. — Урядники стейтового фармерського бюра кажуть, що недавний зріст цін на збіже принесе велику шкоду кандидатурі сенатора ЛаФолета, якої доспіх залежить від невдоволення фармерів, себто від низьких цін на рільничі продукти.

АЙНШТАЙН ПРО ЛУЧІ СМЕРТИ.

Жидівський учений Айнштайн, що в останніх часах зробився дуже славний своєю терією зглядности, мав розмову з одним з німецьких журналістів про лучі смерти, винайдені Ґрінделем Маттю.

Айнштайн сказав, що сам виключно заперечив не мов би тими лучами можна вбивати цілі маси людий на віддаль. Маттю каже тілько, що своїм винаходом він може спричинити амуніції і задержати рух моторі в. Це останнє можнаб, очевидна річ використовувати при збванню ворожих літаків.

Кол справа так мається то тут нема нічого надзвичайного — каже Айнштайн — а ходить коли взяти під увагу спосіб, в який подається публиці вістки про цей винахід родиться мимоволі підозріння, що це може бути обман.

БОЛЬШЕВИЦЬКА КОЛОТНЕЧА НА ПОХОРОНАХ.

Париж, 22. липня. — На похоронах Себастіяна Велі мейора Дуарнеса, прийшло до бійки межи комуністами та родиною помершого.

Комуністи прийшли на похорон з червоними прапорами, але родина помершого не хотіла на це згодитися, аби ті прапори нести за трумною. Комуністи відступили на бік подалися, що робити, а відтак підійшли до похорону та запропонували, щоби всі, беручі участь в похороні, відголосували над тим, чи можна нести червоні прапори в похороні, чи ні. Коли проти їх несення заявилася більшість, вони не відступили від свойого пляну, але стали йти зі заду за похороном. По довгій сварці їм на це дозволено.

ЛІКАРСЬКЕ ВІДКРИТТЄ АМЕРИКАНЦІВ.

Відень, 22. липня. — Відбуваючася тут конференція лікарів зацікавилася дуже вісткою, що американським лікарям др. Кофі та др. Бравнови зі Сан Франциска вдалося відкрити лік на тяжку серцеву хоробу, що називається „ангіна пекторіс".

СПРОБА ВИСАДИТИ В ВОЗДУХ ЗЕЛІЗНИЧИЙ ПОЇЗД.

Ліон, Франція, 22. липня. — зелізничі сторожі знайшли закопані на зелізничім торі пачки стрільного пороху. Лишень частина сього ладунку вибухла як поїзд переїздив понад тим місцем. Шкода не була велика.

ЗАВІШЕННЯ „НОВОГО ЖИТТЯ.

Поляки завісили одиноку українську ґазету, що виходила в Холмі „Наше Життя". Таким чином Волинь і Холмщина позбавлені цілковито своїх теріторіяльних ґазет.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЗЛОЧИНЕЦЬ ПЕРЕД ФРАНЦУСЬКИМ СУДОМ.

Париж, 22. липня. — Перед французьким державним судом почалася тут нині судова розправа проти бандита Альфонса Мура, котрий всього часу обрабував в Америці родину банкера Шетака. Обрабований утік був до Франції, і тут його спіймала поліція. Суд хоче доказати, що він рабував з оружем в руках. За такий злочин французький закон визначує кару смерти.

СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ.

Дня 14. червня 1924 відбулися надзвичайні загальні збори Краєвого Союза Госп. Спілок у Львові на яких вирішено переміну сего Союза в кооперативну установу третого ступня.

Со рокова подія не тільки для Союза але також для цілої української кооперації в Галичині, тому звіт зтих зборів переведених статутових змін подаємо до відома загалу.

В зборах, яким проводив д-р фізичних членів також представники 10 Повітових Союзів і 5 кооператив з характером гуртівень, які заступали понад 370 кооперативів.

По основній і дуже поважній дискусії принято одноголосно новий статут зреферований і мотивований дир. Герасимовичем. Головні постанови нового статуту є слідуючі:

Фірма звучить: „Центросоюз Союз Кооперативн ихСоюзів, кооп., з відповідальністю уділами у Львові.

Членами Союзу можуть бути лише кооперативи і добровільні згуртування, маючи на цили розвій кооперативного руху.

Один членський уділ в Союзі виносить 50 золотих з тим, що Повітові Союзи Кооператив вплачують тільки уділів, скількоє обєднують в собі кооперативів а инші кооперативи по одному уділови від кождої кооперативи і по одному від кождої сотні прочих членів.

В Загальних Зборах кождий член має тільки голосів, кілько вплатив уділів, з тим обмеженням, що уділи вплачені кооперативами понад передше згадані норми не дають права голосу, а згуртування, які мають на цили підпиряння кооперативів, найбільше 1 голос без огляду на кількість вплачених уділів.

То були би головні постанови нового статута. Відповідають вони як найкраще всяким вимогам союзної організації.

В той спосіб сотворено кооперативне тіло нового в нас типу, а саме кооперативу третого ступня, якої наш кооперативний загал від давна домагався, і якої а таким надіями очікував.

Щоби ті надії могли оправдатися про це мусить якраз той кооперативний загал подбати.

Обєднанні Повітові Союзи стремлінння до обєднання, а це скріплюючи фінансову основу Союза через складання уділів в Союзі, а що важніще переводячи тільки через Союз всяке закупно й продаж. Вони повинні це робити в своїм власнім інтересі, бо тільки найтіснійше обєднання дасть Союзови силу до сповнення його великої задачі стати справжньою централею наших кооператив, яка буде могла як найкраще і найвсесторонніше їх обслужити.

Американські переговори для закінчення кризи щодо німецької позички.

ЛОНОН, 22. липня. — Келоґ, американський амбасадор до Анґлії, почав вести переговори з представниками аліянтських держав та банкирів, щоби покінчити кризу, яка зайшла в комітеті конференції щодо питання, як має бути ґарантована державами позичка аліянтських банкирів для німецького уряду.

На думку американського амбасадора, аліянти повинні згодитися, що Франція ні ніяка друга держава не має права до самостійного мілітарного виступу проти Німеччини так довго, поки другі держави не признають, що вона не сповнила навмисно своїх зобовязань.

Банкирі, однак, все ще не вдоволені та не пристали на пропозицію Келоґа.

НІМЦІ ПОКЛАДАЮТЬСЯ НА АМЕРИКАНСЬКИХ БАНКИРІВ.

БЕРЛІН, 22. липня. — Німецькі ґазети вдоволені з непорозуміння межи аліянтськими банкирами на лондонській конференції.

На їх думку, американські банкирі будуть далі противитися французьким та що вони остаточно таки перепруть свою волю.

ІТАЛІЦІ ВІДНОСЯТЬСЯ ДО КОНФЕРЕНЦІЇ СКЕПТИЧНО.

РИМ, 22. липня. — Італійські ґазети не вмішуються богато в сварку межи аліянтськими державами щодо ґарантії банкирам позички для Німеччини.

Вони схиляються до погляду, що конференція покищо ще не зробила богато сущого.

ЗАКИДАЄ МЕКДОНАЛДОВИ ВОРОЖНЕЧУ ДО ЛІҐИ НАРОДІВ.

ЛОНДОН, 22. липня. — Анґлійські ґазети з таборів, ворожих до робітничого уряду Мекдоналда, закидують йому, що він відноситься ворожо до Ліґи Народів та що він „підкладає під неї бомби", щоби її звести на ніщо.

ЗНОВА НАВЯЗУЮТЬ ПЕРЕГОВОРИ З ЯПАНСЬКИМИ МІЛІТАРИСТАМИ.

ПАРИЖ, 22. липня. — Як доносять французькі ґазети, большевицький уряд навязав знова переговори з япанським урядом. Большевики вже пробували недавно договоритися до якоїсь згоди з Япаном, але кілька тижнів тому сі переговори покінчилися, не довівши до ніякого результату.

Французькі ґазети кажуть, що обі сторони тепер більше вступчиві та що переговори доведуть до якогось висліду.

Москалів представляє Карахан, Япанців Йошізава.

ЛЕТ ДОВКОЛА СВІТА.

БРО, Анґлія, 22. липня. — Американські летуни вже готові до дальшої дороги довкола світа. Однак американська команда фльоти, яка кермує виправою, приказала їм ждати на припаси та на покінченнє фльотних приготовань.

ШВЕДСЬКІ ІМІҐРАНТИ ВЕЗУТЬ ПРИВІТ СТАРОМУ КРАЄВИ

ГОТЕНБУРҐ, Швеція, 22. липня. — На шведському пароході „Стокгольмі" приїхала сюди нині проґулька дітий шведських іміґрантів до Америки.

Проґулку урядила шведська запомогова орґанізація в Америці. В проґулці бере участь 45 хлопців та дівчат у віці від 8 до 16 літ. Вони повезли привіт старому краєви від шведських іміґрантів в Америці.

Коли корабель зближався до порту, проти нього вийшла величезна маса народу. Проґулькович витав спеціяльний комітет, в якому головну ролю відогравали шведські пластуни й пластунки. Коли корабель заходив до пристані, музика грала американський та шведський національний марш. Опісля всі відбули маніфестаційний похід улицями міста.

СВЯТКУЮТЬ ПАМЯТЬ НАЙБІЛЬШОГО НІМЕЦЬКОГО МУЗИКА.

БАЙРОЙТ, Баварія, 22. липня. — Нині почалися тут великі національні німецькі врочистости в память найбільшого німецького музика Рихарда Ваґнера.

Свято перемінилося на велику німецьку національну маніфестацію.

АМЕРИКАНЕЦЬ ЗАСУДЖЕНИЙ ЗА ВБИТТЄ ДИТИНИ.

ЛОНДОН, 22. липня. — Лава присяжних судів у місцевому суді признала Чарлза Велфорда Трейвиса, американського студента на тутешньому університеті, винуватим вбийства власної дитини-немовляти.

Суджений на суді, Трейвис признався, що він хотів запобігти плачеви дитини в той спосіб, що поклав свою долоню на уста дитині. Дитина в той спосіб і задушилася.

УКРАЇНЦІ ОБЖАЛОВАНІ ЗА ПІДРОБЛЮВАННЄ ГРОШИЙ.

БЕРЛІН, 22. липня. — Берлінська поліція арештувала тут шайку 60 підроблювачів гроший. Більшість підроблювачів се іміґранти з Росії та Галичини.

Жили вони й „працювали" в Берліні та околиці. Звичайно підроблювали вони доляри. Поліція попала на їх слід кілька днів тому, коли вона почала слідити за 100-доляровими банкнотами, якими одна жінка заплатила одному купцеви за велике замовлення одежі. Подібні жалоби внесли також берлінські рестораціятники та готелярі. Підроблювано теж анґлійські паперові гроші.

Наслідком підроблювання Берліні відносяться з підозрінням до всякого чужого гроша.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинока число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НА ЖИВИЙ ПАМЯТНИК ОЛЬГИ БЕСАРАБОВОЇ.

Щоби поставити живий памятник бл. п. Ользі Бесарабовій, вбитій польськими урядовими вбійниками у львівській тюрмі, Українці Галичини стали складати жертви на Рідну Школу. Як видно було зі спису жертв у біжучій українській пресі, сі жертви були, як на тяжкі краєві відносини, справді показні.

Польська влада взялася кидати їм колоди під ноги. На українські ґазети посипалися конфіскати. Всі місця, де лишень згадувалося про живий памятник для бл. п. Ольги Бесарабової, були конфісковані. Се, очевидно, грозило великою шкодою для збірки, якби українська суспільність не мала перегляду жертв.

Лишень завдяки інтерпеляції українських послів у варшавськім соймі вдалося повідомити українську суспільність, які поступи робить справа будови живого памятника бл. п. Ользі Бесарабовій.

Такі трудности має поборювати український народ у кождім своїм змаганню. Читаючи про сі зусилля, хочеться крикнути, „Кілько то зробивби сей народ, колиб не було сих злобних труднощів?"

І ось ми, українські іміґранти в Америці, тих трудноців не маємо. Ми можемо давати жертви, на що, як, коли й кому хочемо. І ми, війною не знищені, можемо хоч куди більше зложити, як наші винищені війнами земляки. Американські Українці своїми жертвами повинні показати, що міг би зробити український народ, колиб йому була оставлена повна свобода ділання.

ЛОНДОНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ.

Конференція представників аліянтських держав, що зібралася в Лондоні дня 16. липня, перейде в історію як одна з важних подій.

Чи покінчиться вона великопамятними ухвалами, чи почне вона діло, яке намірили її автори, чи рушить вона Европу на нову дорогу розвою, се покищо не знати. Однак, хочаб вона навіть сього не зробила, вона все таки останеться великою історичною подією.

Історичною подією вона тому, бо вона є великим мовчаливим признанням аліянтських держав, що вся їх дотеперішня межинародна повоенна політика була з ґрунту фалшива. Ся політика опиралася на оружній побіді аліянтів та стреміла до як найдальшого використання сеї побіди. Вона зачалась зараз по скінченню війни, зараз з підписанням завішення оружа Німеччиною, а вершком сеї політики були версайські переговори. Практично ся політика зміряла до зломання німецької сили, не лишень мілітарної та політичної, але й господарської, то оточення її перстенем ворогів, політичних і економічних. Се були часи розгуканого аліянтського націоналізму, шовінізму й мілітаризму. На румовищах центральних держав гуляв свій дикий танець розюшений імперіялізм аліянтів.

З першу мало було людий, які моглиб бачити вже тоді, до чого ся політика довести може. Таким чоловіком мігби бути Вилсон, американський президент та представник. Однак він, як правдивий професор, задивився в свою єдину ідею ліґи народів, і для неї посвячував всякі другі ідеали. Коли Америка рішила відступити від аліянтів через Вилсонову компромітацію, провід над аліянтами обняла Франція. Се відразу отверезило Анґлію. Анґлійський уряд був перший в Европі, який побачив хиби повоенної політики аліянтів. Але Анґлія була за слаба і Франція могла робити собі все, що її забагалося. Вона понижала Німеччину політично, використовувала побіду для нищення німецького промислу й торговлі, а коли знеможена сими пониженнями та мирними нищеннями Німеччина не могла платити военних відшкодовань, Франція заняла німецькі провінції, найважнійші для її економічного життя.

Однак, се було якраз початком кінця. Якраз тепер Франція могла побачити наглядно, що своїм наїздом Рурщини вона собі ні Европі не помогла. Тепер і в Франції протверезився народ з повоенного, побідного похміля. Побачили й в Франції, що нищеннем німецького господарства Франція вбиває ту гуску, яка її кождого дня готова знести золоте яєчко. Побачили Французи, що своїм наїздом на Німеччину вони рубали ту галузу, на котрій вони сиділи.

[illegible] „Завертати назад". Вислідом нового курсу були послідні французькі вибори, що винесли до проводу ті кола, [illegible] імперіялістичній французькій політиці. [illegible], що новий французький уряд [illegible] собі руку з [illegible], котрий в межичасі перемінився теж з уряду консервативного на робітничий, та спільними силами став працювати для відбудови Европи на нових основах. Вислідом сеї злуки є лондонська конференція. Ось чому вона є великим памятником, важним придорожним знаком, що політика аліянтів завертає з того напрямку, в якім вона йшла дотепер.

Чи зміна справді прийде, покищо сказати тяжко, бо в Европі ще богато лишилося сил, які сеї зміни не хочуть. Однак, хочби навіть конференція не довершила того, чого хочуть її головні провідники Мекдоналд та Ерріо, колиб все ще старі сили показалися за сильними, то й тоді вона не позбавлена значіння. Тоді [illegible] в память як публичне задокументоване, [illegible] стара [illegible] покінчила своє скандальне панування. Нова політика колись таки побідити мусить.

ЛИСТИ З НАДДНІПРЯНЩИНИ.

І. Культурно-творче життя на Україні.

Давно вже відомо, що в Київі більше всього друкувалося, а на Київщині більше всього читалося. Про це свідчать доріволюційні статистичні дані, які в свій час уривочно появлялися на сторінках київських календарів „Українського Агронома" і які тепер у цілому були видруковані в харківському „Червоному Шляху". В перші роки революції книговидавничий рух вів перед усього культурно-творчого життя. Помимо старих і відомих видавництв, як от „Час" та „Вік", повстала низка нових видавництв, із яких найбільш поважними та найбільш продуктивними були — „Друкар", „Криниця" та черкаське в-во „Січ", яке протягом одного року видало близько сотні книг, при чому кожна книга була не менше пяти аркушів друку і не менше 5000 примірників накладу. Дальший хід революційних побійвикликав справжню руїну видавничої справи і привів до того, що богато видавництв перестало істнувати. Заходи офіційних культурно-просвітних установ були беацільні, бо ні **„Держвидат"** (державне видавництво), ні **„Книга"** (проєктовані наркомосом ґуберніяльні видавництва), які розраховували „прибрати все до рук" і мали якнайширше розпрацьовані пляни, — нічого не зробили бо й не могли зробити.

Весняні події 1920 р. були найстрашніщим ударом для видавничої справи. Знищені друкарні, як могли друкували накази, розпорядження, аґітаційні брошуркита офіційні часописи і ніхто тоді не турбувався їх майбутністю. Цілковита відсутність паперу доповнювала загальний образ цеї руїни.

Однак довго так не могло бути і коли тільки наступило заспокоєння, а радянський уряд приступив до творчої державної праці, почала відживати видавнича справа. Ожив у Харкові „Держвидат", заснувався у Київі його відділ, а згодом заворушилися й приватні видавництва, як от харківський „Рух", Київські видавництва „Друкар", „Слово", „Час"...

Тепер видавнича справа відроджується й чим далі, тим ширшає. Говорити про неї взагалі, це значилоби написати спеціяльну брошуру, а не допис, а тому говорити му лише про Київ. Говоритиму якраз не про ті видавництва, які „традиційно" й „орґанічно" є нашими праця яких є давним давно відома всьому українському суспільству, а скажу де-що про видавництва офіційного та півофіційного характеру, які кладуть тепер свою цеглину під будову української культури.

Перше місце займає **Київський Відділ Державного Видавництва України.** Протягом цього року ним видано шкільних книжок 102 назви соціяль-економ., 27 назв, белетристики 14 назв науково-популярн., 12 назв, дитячої літератури 11 назв, словників 3 назви і один календар.

Видавнича продукція минулого року виглядала так: шкільних книжок 32 назви, соц.-[illegible]ном. 21 назв, белетристики 9 [illegible], [illegible]ково-попул., 11 назв, дитячої літератури 7 назв і три назви словників та календарів.

Важне тут не те, що зросла кількість назв, а те, що це вже не є брошурки з доби революційної борні, в справді таки таки, середній розмір яких виносить 9 і пів друкованих аркушів. Це свідчить ще й про те, що доба листівок та брошурок безповоротно минула і дальша праця праця видавництва стверджує це як найкраще.

Під цю пору видавництво заходжується з виданням збірників творів українських клясиків, універзальної бібліотеки та академічних словників.

Намічені до рдуку І частинно вже друкуються: академічне видання Шевченка, Коцюбинського, актольоґія української поезії, актольоґія російської поезії в українському перекладі, збірники українського революційного театру і низка словників — правничий, медичний, математичний і т. и.

Як спеціяльні твори друкуються: „Маркцизм і мистецтво", „Маркцизм і дарвінізм", „Маркцизм і право" та „Маркцизм і кантианство".

Помимо того здано вже до друку історичний збірник, присвячений українській минувшині, що має заступити собою істнуючий тепер часопис „Наше минуле", якого видавало в 1918 році в-во „Друкар".

Завданням торговельної контори Київського Відділу Державного Видавництва України є — реалізація власної продукції і широке розповсюдження на Правобережу всіх инших видань Радянського Союзу.

Наразі торговельний апарат київського відділу „Держвидата" охоплює окремі місця Київщини, Волині та Поділля в той спосіб, що в ґуберніяльних та та більших округових містах відкрито власні філії і гуртово-нарізну продаж, а в дрібних містах заведено аґентурні представництва.

Дальша торговельна діяльність київського відділу „Держвидата" означується в двох основних напрямах: 1. Поширення торговельної сітки з метою найбільшого розповсюдження книжки серед народніх мас. 2. Дальше облекшення книжкового руху за допомогою книгонош, що має осунути переселочні видатки і зробити книжку значно таншою.

Далі видавництва — **„Сорбкопа", „Шлях Освіти", „Книгоспілка"** та **„Молодий Робітник".**

-во „Сорбкопа" друкує свої видання на трьох мовах: російській, українській та жидівській, розподілюючи всою працю так: 50 прц. на російській, 40 прц. — українській і 10 прц. — жидівській.

Українських видань друкуються: „Шевченківський Збірник", з численними ілюстраціями та артистичними репродукціями. В цей збірник входять статті, присвячені життю та творчости Кобзаря, і низка фічних матеріялів та споминів.

Далі — „Антирелігійна Хрестоматія" (паралельне видання й на російській мові), В. Міяковського „З історої громадського руху на Україні" (60-ті роки) і низку книжок для села п. н. „Книгозбірня селянина", яка складати меться з популярних книжок соціяльно-економічного, історично революційного та сільсько-господарського характеру, і цілком окремо, красне письменство.

В-во „Шлях Освіти" було зорґанізоване Наркомосом УСРР. два роки тому назад і за цей час воно надзвичайно широко розвинуло свою видавничу працю, друкуючи переважно популярну й політично-просвітну літературу.

В 1923 році видавництво перенесло головну частину своєї праці із Харкова до Київа, де стало реалізувати українську частину видавничого пляну, який має на увазі задовольнення духових потреб селянства. Значвіщою частиною цього пляну є бібліотека селянина, популярне видання, що складається: красне письменство, антирелігія, сільське господарство, кооперація радянське право, і т. н. Ця бібліотека найшла живий відгук не тільки у критиці, але й у самій масі яка стрінула її як найприхильнійше.

В-во випустило у світ цілу низку українських книжок по соціяльно-економічних питаннях і тепер готує до друку в українському перекладі основні праці по Марксцизму, які розраховується не тільки на одну Радянську Україну, але й на ті українські землі, що знаходаться під чужими займанщинами.

Чимало праці поклало це видавництво на полі освітної справи, поширюючи просвіту й ліквідуючи неграмотність. Так, уже третий рік видається грубий місячник „Шлях Освіти", присвячений питанням методики й практики просвітної праці. З початком 1923 р., спеціяльно для сільського вчитель ства, видається часопис „Радянська Освіта". Позатим варто зазначити низку видань по обротьбі з неграмотністю з яких особливо значні — часопис „Геть неписьменність" і буквар для дорослих „Червоний Прапор", який розійшовся в кількости декількох сотень примірників.

Тепер „Шлях Освіти" обєднується з видавництвом „Червоний шлях" так, що зостанеться назва останнього. Обєднане видавництво вже не буде орґаном одного лише Наркомоса УСРР, але також орґаном Аґітпросвіта ЦК КП (б) У. „Червоний Шлях" буде лише українським видавництвом марксистської, художньої та політично-просвітньої літератури. Крім згаданих уже періодичних видань, видавництво буде випускати місячний журнал „Червоний Шлях", коло якого гуртуватимуться українські марксистські та літературні сили; науково-популярний тижневик „Знаття" біліоґрафічний часопис „Книга", „Наукові записки" „Студент револоції" і т. инш. Найбільшою працею нового видавництва є видання великого російсько-українського словника, складеного спеціяльною комісією Всєукраїнської Академії Наук. Розмір цього словника доходить до 200 друкованих аркушів.

В справі розповсюдження своїх видань, в-во в першу чергу звертає увагу на місця, при чому уже розповсєджування йде за допомогою сельбудинків та книгонош, які заносять книгу навіть у найглухійші закутки.

Київський відділ „Книгоспілки" ставить своїм завданням задовольнити культурні потреби широкіх народніх мас не лише одним виданням цікавої для йкраїнського села книжки але й також зробити її найбільш приступною по своїй ціні.

Найбільший відсоток виданий до цього часу „Книгоспілкою" книг припадає на шкільні підручники та дитячу літературу, далі йдуть — кооперація, педаґоґіка, сільське господарство та красне письменство. В дальшому „Книгоспілка" хоче збільшити видання соціяльно-економічної, сільсько-господарської та народньо медичної літератури.

З виданих за останній час книжок варто зазначити — Збірник творів Лесі Українки (вйшло три томи, а решта три томи кінчаються друком); Якубського і Чепиги — Хрестоматія для старших кляс трудових шкіл; О. Дорошкевича — „Підручник історії української літератури", в якому уділено особливу увагуновій революційній та пореволюційній, українській літературі.

На другу половину цього року видавництво намітило для себе такий обовязковий мінімум: назв— 40, розмір друкованих аркушів — 420 тираж — 600.000, всього друк. аркушів — 6,500.000. З того припадає на шкільні книжки 30 прц. дитячу літературу 20 прц. соціяльно економічна та народне господарство 30 прц., решта на красне письменство. Крім того, „Книгоспілка" видає двотижневий, кооперативний літературно-художній, та науково-економічний, селянськ часопис „Нова Громада", тираж, якого на 1. мая виносив 3.500. Розходиться, кя приватне видання, виключно по передплаті. Кількість передплатників зростає кожного місяця так, що до кінця року досягне 600 примірників.

В галузі торговельній „Книгоспілка ставить своїм завданням дати масовому споживачеві книгу через кооперативний апарат, для чого зорґанізовано ряд книгарень про Райсогозах, а в тих місцевостях, де вже є книгарні, заведено книжних інструкторів, які провадять працю по заснованню в сільських споживчих крамницях т. зв. „книжки полиць".

Під цю пору на Правобережній Україні „Книгоспілка" має 23 кооперативних книготорго- 100 книжних полиць при сільських кооперативних товариствах. До осени кількість книготорговельних орґанізацій має бути збільшена до 32, а кількість книжних полиць до 250.

Поза т им „Книгоспілка" переводить масову орґанізашію бібліотек при кооперативних товариствах, сельбудинках, клюбах і инших культурних установ села.

праці „Книгоспілки", варто зазначити великі поспіхи, як видавничі, так і торговельні, про що свідчить велика сітка книготорговельних пунктів і їх обороти, які в минулому році на 465.000 золотих карбованців.

В-во „Молодий Робітник" при ЦК КСМУ ставив своїм завданнямвсебічне обслуговання духових потреб робітничо-селянської молоді, видання літератури для юнацтва по всіх галузях знання, а також видання підручників для самоосвіти. Видання друкуються на українській, російській та жидівських українських революційних пісень.

Подібну працю для жидівського народу провадить в-во „Культур—Ліґа", а для польського — в-во „Трибуна", яке не тільки що вільно розвиває свою працю а й користується підтримкою радянської влади.

Цим, приблизно вичерпують ся відомости про працю сучасних видавництв у Київі, які, не зважають на свій офіціяльний або півофіціяльний стан, розвивають й працюють по лінії національно-соціяльного відродження нашого народу.

Про старші видавництва приватного характеру, які були до війни і які повстали в перших роках революції иншим разом.

1924 р., 25 червня.

Стрибожич.

ГОСТИНА МОДЕСТА МЕНЦИНСКОГО У ЛЬВОВІ.

В початку липня завитав у Львів славний український співак М. Менцинський. Він тепер вступає в опері в Кельн над Реном. Перет тим, нім перейшов у Кольн був укоролівській опері в Штокгольмі, як перший тенор. З тих часів походить його світова слава, як співака і артиста. Европейська критика ставить його на перше місце між виконавцями опер Ваґнера котрі, як відомо вимагають від великої освіти, вправи і сили голосу. Де тільки не співав М. Менцинський, всюди розносив славу свого народу. Він, як щирий Українець, не забув ніколи про свій рідний край і нераз інституції. Останній раз мали ми нагоду чути його прекрасний спів 1914 р. на ювилейнім концерті Шевченка. Тоді був присутний і бл.п. Олександер Мишуґа, другий наш славний співак і другий наш великий патріот.

Десять літ минуло з тої хвилі, як Менцинський останній раз був і співав у нас. Тепер згодився знову дати концерт. За один день випродано всі білети, так, що богато-богато людий відійшло з нічим.

ДОПИСЬ ДО „НОВОГО ЧАСУ" У ЛЬВОВІ ЗІ СЛОТВИНА В БОГОРОДЧАНЩИНІ.

„Новий Час" пише: Місточко Солотвина мало „щастя" в половині мая ц. року гостити у себе польського владику арцибіскупа Твардовського.

Від довшого часу перед приїздом ішли в місточку приготовання в напрямі принятя, виставлено аж три брами „триюмфальні", з яких одну побудовано близько церкви, бо польський архипастир по зичаю і девізі „кохаймися", підчас своєї візитації вступає в першу чергу до українських церков

В день самого приїзду вийшов на зустріч йому з церковною парадою і хоругвами солотвинський і греко-кат. себто „наш" декан завів його до церкви, де польський новитель ідеї „любови" мав велике казання „о мілосьці на кресах". Мимо волі вириваєсь питання, чому владика цей не скаже такого„ казання" в варшавськім соймі.

Це факт є так малої ваги, що ми про него і незгадували би, як би не безхарактерність і не безсоромність „наших" людий. Між нами все найдуться людці, які мають в кости і в крови дивний гін до того, щоби бити поклони лизати по руках когось, хотяйби то була рука, яка що день смагає їх батогом.

До таких людий у нас належить між иншимиҐустав Дашкевич, який дуже демяляє про свій „український патріотизм", який хоче бути проводирем тутешніх міщан, який є членом Надзірної Ради Кооперативи Народного Дому, гленом виділу філії тов. „Просвіта", який вічно є невдоволений і все узброєний в закиди ріжного калібрупроти місцевої жмінки інтеліґенції. Цей пан Ґустав перший ходив скоренько витати перед містом польського архипастира а за то по „пшивітаню" взяли його пани до авта. Сей пан Ґустав дав доказ своєї безхарактерности підчас перших виборів до варшавського сойму, бо коли український нарoд своєю абстиненцією протестував пророчисто проти цих виборів, то він не то сам ходив, але й жінку водив до урни. Ми не малиби нічого проти пана Ґустава, але нехай пан Ґустав настільки має сорому, і усунеся з поміж нас, бо для него між нами місця нема й не повинно бути.

Другий кумпаніон, який ходив „зі солею і хлібом" на привитання то „застемпця" посадника міста а іменно пан Іван Богославець, ревний „патріот", бо за його старанням Солотвина закупила дім до церкви, рівнож один з проводирів міщан який помагає тепер продавати громадську толоку о обшарі 200 морґів Жидам під нафту. Запитаний в тій справі освідчив без обиняків: До тепер то проти них.

При візді до місточка польський владика запитав посадника міста щото за людність його витає, на це відповів, що вся людність міста Солотвини без ріжниці?! Чи не гарно це звучить?

Ми прилюдно питаємо пана Ґустава і пана Івана, хто їх вислав на то „повітане", кого вони репрезентували там і в якім [illegible] Зачуваємо, що Іван є обурений [illegible] взяли [illegible] авта. [illegible] трудно не згадати про [illegible] декана, який мав ходити на пир до місцевого пароха уряджениййна „пшенце польського владики".

Прикре але правдиве!

Подаємо ці факта під публичний осуд! Збезхарактерністю і безсоромністю треба чим скорше розпочати війну, бо ці черваки зачинають ширитися в застрашаючий спосіб і підгризати нас в основах.

Очевидець.

ДОПИСІ

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Народний Дім.

Дня 6-го липня ц. р. відбулися загальні збори з нагоди купна Українського Народного Дому в Елизабет, Н. Дж., Збори відбулись вже в ново-купленім домі при Фултон вулиці, а отворив і перепроваджував їх предс. Укр. Громади в Елизабетпорт Юрій Шевчук, який покликав на секретаря за згодою присутних, д. Михайла Гринішака.

Ю. Шевчук, отвираючи збори, пояснив присутним, що вже давно делеґати укр. товариств, які належуть до Української Громади в Елизабетпорт припоручили йому глядіти за купном такого дому, що власне тепер трафилась нагода і він на основі того припоручення з Емільом Мамчаком задаткували цей дім, з наміром передати його для ужитку загального яко Український Народний Дім. Нинішні збори повинні рішити, чи цей дім має бути Народним Домом а коли ні то Ю. Шевчук з Е. Мамчаком годяться задержати його до своєі розпорядимости. Завдатку дано $500.00, а увесь має коштувати шінайцять тисяч.

По цім забрав голос місцевий адвокат Дж. Арканлі, який переводить справу, звязану з купном дому з рамени У. Громади, який між иншими сказав: що тепер Українці будуть мали нагоду згуртуватись в одну громаду і спільно працювати, щоб цей дім був власністю всіх укр. товариств в Елизабет. „Ніхто не подбає, — казав він — з чужих народів як Українці самі не подбають, щоби що небудь мали".

По тім уділено голосу місцевому пароховй, о. Павлякови. О. Павляк каже, що в Елизабет істнують два центральні уґрупования, а то: на долині міста в Порті „Укр. Громада" (яка цей дім купила) і на горі міста Українська горожанська громада і обидва ці уґруповання старались купити цей дім однак Елизабетпортови удалось скорше. Рівночасно зазначив, що з причини істнування двох Громад будуть деякі трудности в зєднанню, але є тої думки, що найдуться способи, щоби прийти до спільного порозуміння. „Треба відкинути особисті амбіції, а способи до обєднання найдуться" — каже.

Після нього виступив третий з ряду бесідник д. Роман Слободян, який в довшій промові підчеркнув між иншим, що з нагоди купна такого дому спадає й великий грошевий тягар. Щоб такий дім удержати, то треба, щоб усі місцеві Українці зєднались і не ходили „самопас". Всі укр. тов., включаючи й парохію, повинні до цего дому належати і його піддержувати. Коли усі злучимось буде сила, з якою і другі народи будуть числитись. Коли якесь товариство буде робити якесь підприємство, повинно йти до свого дому. Пропоную, щоби кожний Українець дав хоть сто долярів дарунку на дім. „Давайсько, каже, на ріжні бонди, повинністо дати й на свій „Народний Дім". Поставмо собі за ціль будувати а не руйнувати. Треба подбати, щоби ця галя і дім був власністю і окрасою всіх Українців".

По цім наступила дискусія і деякі проекти та внесення. Перший забрав голос о. Павляк, який сказав: „В імя чести і загального добра збори повинні винести постанову, що всі годимося цей дім мати і його піддержувати". Пропонує, щоби на другі збори зійшлись представники всіх укр. товариств і обговорили справу, приступати до збірки гроша на дім.

Збори винесли постанову, що годяться мати цей дім і на будуче його піддержувати, як також внесення д. Р. Слободяна, щоби носив назву „Український Народний Дім". Зі співом укр. нар. гимну, присутні розійшлись домів.

В додаток хочеться мені лише побажати, щоби в дійсности з нагоди куплення цього дому згинули непотрібні роздори межи нами, а запанувала товариська любов, яко основа корисно. праці якаб принесла не тільки славу місцевим Українцям, але й всьому укр. народови.

Мих. Гринішак,
секр. зборів.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

В справі хорого артиста-співака.

Недавно сему Комітет для поратовання здоровля п. Зазуляка розіслав до всіх Впреп. ОО. Духовних тікети по 10-ть з просьбою роздати їх панам учителям, співакам і співачкам або старшим школярам, а ні розпродадуть їх поміж людей доброї волі та людей милосерних, що не пожалують 10 рцнт. на уратованне життя бідному Артистови, чесному і доброму нашому чоловікови.

Тимчасом декотрі ОО. Духовні звернули сі тікети назад, перемінивши лиш адресу, не стараючися бодай їх отворити і хоч з 20 тікетів як не бодай 10 розіпхати поміж людей, а чейже десять людей милосерних знайдеся в кождій громаді, що куплять тікети за 10 цт.

Тому я отсею дорогою, щоби не писати до всіх Впр. ОО. з осібна, звертаюся отсим з дуже горячою прозьбою і прошу дуже сердечно всіх Отців не звертати більше тікетів до мене, а поручити сю справу своїм п. учителям, а я певний, що ніхто з панів учителів не відкажеться від сего милосерного діла, а зроблять, що буде в їх силі, о що в імени п. Зазуляка щиро прошу.

Доперва по означенім речинци, який Комітет напевно продовжить, зашлються гроші за продані тікети і звернуться непродані до Всеч. о. Мих. Кузьова на адрес: 23 Walnut St. Hartford, Conn.

На сей сам адрес можна слати і добровільні жертви, если чия ласка. Виказ подасться в часописях.

ЗА КОМІТЕТ ПОРАТОВАННЯ ЗДОРОВЛЯ П. ЗАЗУЛЯКА:

о. Чаплинський,
188 Wayne St., Perth Amboy, N. J.

P. S. **Примір гідний до наслідування.**

Сими днями дістав я лист слідуючого змісту:

Всеч. Отче.

Довідавшися з Місіонаря о помочи хорому п. Зазулякови засилаю тут в листі одного доляра на десять тікетів і прошу мені прислати намою адресу.— Ф. Калужняк, P. O. Box 154, Roebling, N. J.

На сім місци дуже дякую п. Калужнякови за діло милосердя і желаю, щоби як найбільше знайшлося таких.

о. Чаплинський.

ПОДЯКА

Від довшого часу істнує в Філяделфії наш Український Сиротинець завдяки незабутної памяти нашого першого Владики бл. п. Еп. Ортинського і тут до сотки бідних дітий знаходить поміщенне і опіку. Сей Сиротинець віддано під заряд С. С. Василіянок і ми Сестри робимо все можливе, щоби став він на рівні з сиротинцями других народів. Та до сего потреба дуже много старань, а ще більше вкладів, бо Сиротинець наш не має жадного сталого достаточного капіталу на удержанне так великого числа дітий, крім милосерних сердець нашого народа, а по части і чужих.

Велика наша надія все по Господі Бозі на наших Впр. ОО. Духовних. Вони то кождого місяця збирають більші або менші датки в своїх парохіях і присилають на утриманне сиріт. Також много вже і других людий є великими добродіями, які будьто самі, будьто збирають між краянами і присилають до нас — Ми Сестри кождого місяця виказуємо всі жертви в Місіонари. Та понад всіх наших Добродіїв, які найревнійше нам помагають, се парохія Мт. Кармел, Па., і її парох Впр. о. Йосиф Боярчук.

Сими днями ми отримали королівську запомогу в сумі аж $382.40 помимо сего, що не так давно прислала нам ся сама парохія також значну суму гроша.

Понеже ся громада вже від довшого часу так гарно нам допомагає, тому всі Сестри бажаємо звернути увагу на се нашого загалу і сердечно дуже прилюдно подякувати.

Най Господь Бог за се стократно заплатить Впр. Отче Добродію і всі чесні парохіяне Мт. Кармел, сердечно дякуємо за вашу поміч і милосердіє. Прийміть, просимо, до ласкавого відома, що Ви великою дуже помочю для нас і що ми все, коли молимося за всіх Добродіїв наших, то особливше за Вас молимося всі Сестри і Сироти.

Ще раз велике Спаси-Біг.

С. С. Василіянки і Сироти
в Філяделфії.

P. S. Помагали в колекті: в Мт. Кармел: Андрій Гардиш, Михаїл Кривицький, Іван Лучковський; на Мідваллей: Вас. Пришляк; в Централії: Михайло Липтяк.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОҐРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1925.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж Американськими Українцями. Кто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (если який кружок, співацьке товариство і т. п. не єсть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщуватись у календари), хотілиб аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1925 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Зоря", від. 69, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що три-квартальні збори відбудуться в суботу дня 26. липня б. р. о годині 8-мій вечером в сали У. Н. Дому під числом 217-219 Е. 6-та ул., Ню Йорк. Обовязком кождого члена бути присутним і вирівнати всі свої залеглости так само єсть важні справи до полагодження. Неявившийся член буде караний після статута Тов. „Зоря". — О. Плескун, предс.; М. Боднар, секр.; Г. Кука, кас.

ЙОНҐСТАВН, О. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 230, повідомляє, що надзвичайний мітинґ товариства відбудесь о 2-ій годині попол. в неділю, дня 27 липня в гали Литвинській під ч. 628 Френклін Аве. На порядку нарад суть дуже важні справи до полагодження. Проситься всіх членів прибути на той мітинґ. Неявившийся член заплатить кару, яку члени ухвалять. — Ю. Присташ, предс.; Г. Мягаль, кас.; І. Гармич, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Николая, від. 106, повідомляє, що звичайний мітинґ відбудесь о 1.30 попол. в неділю, дня 27. липня в гали парохіяльній при Оклей і Райс Стр. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Проситься всіх членів явитися на мітинґ. Не явившийся член заплатить кари 25 цт. а урядник 50 цт. — М. Петрів, пр.; Василь Гриньків, секр.

ПИТСБУРҐ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 96, подає до відома, що мітинґ відбудеся 27. липня с. р. о 2-ій годині пополудни в парафіяльній гали при Семій улиці. Кождий член має явитися на сей мітинґ; будуть важні справи до полагодження. — Матвій Лацик, секр.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. Тов. Вільні Козаки, від. 116, повідомляє всіх своїх членів і ченкинь, що піврічні збори відбудуться дня 27-го Липня 1924, в неділю о 2-гій годині пополудни під ч. 839 Савт Брод Стр. Кождий член і членкиння має явитись на означений час, позаяк маємо важні справи до полагодження. Як справозданне контрольної комісії і уряду з діловодства за 6 місяців. Кождий член повинен припровадити нового кандидата. Родичі повинні припровадити свої діти і вписати в члени Молодечого Союза. Наше Тов. росте в силу. Ми мусимо подвоїти його. Тож до праці, поки час і нагода. Без вступного еще той місяць до Тов. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо впротивнім разі стратять право до запомоги з місцевої каси. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — Йосиф Югикевич, предс.; Лука Заблоцький, кас.; Павло Стадник, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Повідомляється членів тов. „Любов", від. 45, що загальна знимка (фотоґрафія) відбудеться в неділю, 27. липня с. р. в домі тов. Ам. Горожан, 847 Н. Френклин Стр., зараз по Службі Божій. Проситься членів, щоб точно зійшлись в означений час і взяли діти з собою, бо молодечий відділ буде окремо зниманий. Також котрі мають намір вступити до тов. „Любов" будуть так добрі зголоситися наперед до уряду, то будуть зачислені до знимки. Сю знимку пішле тов. до календаря „Свободи" на рік 1925 то пожаданим есть, щоб не бракло нікого з членів тов. „Любов". — Теодор Малик, писар.

ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 247, відбуло піврічний мітинґ дня 20-го липня 1924 на котрім вибрано деяких нових урядників з причини, що задля браку часу деякі старі урядники уступили. Отже теперішний уряд єсть як слідує: А. Кучапський, предс.; С. Рожак, містопредс.; Г. Косовський, касієр; В. Марціншин, заст. кас.; Михайло Біян, секр фін.; І. Ліщинський, секр. рек.; Ст. Фіґун, П. Бавуляк, Н. Цицик, контрольори; М. Кучапський, Ст. Опришко, статутова комісія. Адреса нового секретаря: Michael Bijan, 219 West St. Wilmington, Del. — А. Кучапський, пр.; Мих. Біян, секр.

В. Будзиновський.

В ДОРОЗІ ДО СВОЇХ

Історичне оповідання (свобідно за Майом).

(9)

Я все те добре знаю і я ані думаю з такою просьбою йти до валього. Я се лиш тобі кажу, щоби ти знав, коли, де і як вигодити мені, очевидно, як се буде можливе без ніякої небезпеки для тебе. Як валі твій приятель, то ти, гадаю, легко від него видобудеш вісти про моїх Запорожців. Він чейже буде знати, де вони. Иншої помочи я від тебе не хочу, бо знаю, що все те, що я загадав, заносить конопним мотузом. Я лиш хочу якнайскорше знати, де мої Запорожці. Решту зроблю сам.

Де твої Запорожці, провідаю. Сам валі скаже мені. Я для тебе зроблю ще більше. Твої Запорожці зможуть пробратися на Кубань лише потайним побігом. Масовим або поодиноко. Може покажеся, що вони дістали на поселенне лихе місце. Я стрібую виторгувати від валього яке инше, будьто би ліпше місце. Очевидно таке, щоби Запорожцям лекше було втікати. Найліпше було би, як би їм позволено переселитися до ерзерумської землі, сумежниці Кавказу. Там богато племен, над котрими урядники султана не мають ніякої контролі. Відтам дуже легко ціла орда пробереся на Кавказ і далі аж на Кубань. Може до тої пори я верну беєм до моїх Татар. Тоді потайно поможу тобі. Як ні то дам тобі поручаючі письма до рідних моїх товаришів. Очевидно, не напишу в чім діло. Зроблю тілько се, що вони будуть дивитися крізь пальці на все те, що ти робиш і що роблять твої Запорожці.

Се була би велика поміч. Більше мені не треба.

До Анґори ціле товариство заїхало без ніякої особлившої пригоди. В самій Анґорі Місах зі своєю челядю розмістився в великій гостинници на краю міста. Очивидно, всі вони ще доїздячи до Анґори назад передягли татарські одяги. В сусідній гостинници засів Сивенький зі своїм товариством. На другий день по приїзді Місах пішов до валього. Богато перебалакали всякої всячини, бо Місах, як пішов до валього десь о четвертій з полудня, так вернув до гостинниці пізним смерком. Він зараз позвав до себе Сивенького.

Валі дуже щиро приняв мене, — Місах розказував. — Він ерзерумському скрутить вязи. Тоді я верну на своє сміття. І про тебе я розказав йому. Він дуже радо прийме тебе. Знає, де твої Запорожці, бо сам визначив місце на їх поселення. Десь дуже далеко відси. Я йому обіцяв, що завтра смерком прийду до него з тобою.

Ти сказав йому, що я вислужений турецький міріліно?

Очивидно. Він про Запорожців чув богато, бо його батько котрий був башою, мав під собою великий відділ Запорожців. Валі тямить, що його батько дуже хвалив їх.

То було в якій війні?

В часі повстання Греків. Туреччина давила повстанне. Валі каже, що Запорожці плакали з розпуки, але билися ліпше, ніж турецьке військо. Вони плакали, бо їм, православним, гірко було бити православних, як казали бити на віру. Та про те вони били Греків кажучи: „Невіра-султан дав нам се, що нам вкрав православний цар: землю і волю. За се ми повинні щиро вигодити йому нашими шаблями і нашою кровю".

На другий день, коли сонце вже стало котися в низ, Сивенький пішов з Місахом до палати валього. Увійшли до ждальні.

Я зголошуся перший,— сказав Місах,— бо маю вальому сказати в чотири очи ще лиш пару слів. Балакаючи з ним, скажу, що й ти прийшов.

Місах сказав вартовому своє імя щоби зголосив його у валього.

Як вийде той, що тепер є у валього, — вартовий відповів. Нині взагалі тяжко дістатися на ту авдієнцію, бо зголосилося дуже багато осіб і то якісь самі значнійші, бо валі з кождим дуже довго балакав. Перед хвилею увійшов передпослідний. Послідний... послідний перед вами, ось той, що стоїть ось під вікном. Він жде від самого рана. Хоч прийшов перший, валі приняв тих, що прийшли після нього. Мабуть буде мусів ще довше ждати, і прийде на чергу після вас.

Чому? — спитав Сивенький.

Бо у нас до валього впускаеся не того що раньше прийшов, а того, хто більший достойник.

По хвили з селямніку вийшов Турок. Вартовий пішов зголосити Місаха.

А не забудь пригадати твому панови, що я жду від рана, та що я прийшов перший! — крикнув до него сарака під вікном.

Вартовий вийшов і сказав Місахови, що валі жде на него.

(Конець буде).

ТВОРИ ТЕАТРАЛЬНІ

ЗА СИРОТОЮ БОГ З КАЛИТОЮ, образ драматичний з життя народа зі співами в 6 актах (14 осіб). 25 ц.
СЕМЕ НЕ КРАДИ, сумна комедія в одній акті (9 осіб)..........15 ц.
СИРОТИ, образ драматичний в 4 актах зі співами (12 осіб)..........25 ц.
Замовлення слати на адресу:
„SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЛОВИ НА БУЗЬКА ВЕЛИКАНА.

Вже богато літ подорожує шведський дослідник-природник Бенгт Берг по всіх частях світа, щоби задержати бодай у словах і образах звірята, про яких може небаром і світ загине. Цікаві фільмові знимки приніс Бенгт Берг із життя птиць Єгипту. В газеті „Свенска Дагблят" описує він лови на майже казочного птаха, бузька-великана. То найбільший птах цього роду, але дуже полохливий. Жиє над горішнім Нілем, а звісний є майже лише з оповідань тубильців. І Бенгт Берговi пощастило побачити цього рідкого птаха. Араби називають його „Абу-Маркуб".

Цілі місяці вешталися у тих околицях Бенгт Берг і шотляндський майор Юдж Ровз (рисівник) — та „Абу Маркуба ні сліду! Цілими тижнями патрулювали на невеличкому паровому човні, серед москітів.

Що то за птахи ці бузьки-великани? — пише Бенгт Берг. — То найбільші літаючі птиці на світі. Жиють у цій самій чудовій країні, в серці Африки, де похожають собі наче в раї найбільші звірята: гіпопотам, слонь і білий носоріг. чоловік не міг іще відібрати їм цього клаптика землі. Жиє там два роди бузьків, неподібні так до себе, як жирафа до буйвола. Один, то казочний птах із Бар ель Ґазаль, якого голова подобає більше на голову кита, як птаха. То святий птах Арабів „Абу Маркуб". Жиє на найнеприступнійших мочарах біля жерел Нілю. То певно найцікавійший птах на світі. Схопити його на фільм було моєю мрією. Другий птах, то „Ябіру", або бузьок із „сідловим дзюбом". Він полохливий самітний, дуже рідкий, але стрічається в більшій части Африки. Тому й лекше його подибати, ми бачил їх більше день у день посеред тсячів инших птахів, на мочарах на північ від Фашоди. Поодинока часом у двійку, стояли такі „Ябіру", наче високі статуї понад стадом звичайних бузьків і инших звинних голодних птиць. Авсі ясніли посеред буйної зелені мочару, де ніякий чоловік не в силі дістатися сухо. Хіба літаком злетіти. Одного такого бузька бачили ми на тому самому — певне любому для нього — місці цілі два дни. Коби то так удалося п ідійтидо цього такого штудерного звіринного лябіринту водяних струй і колибаючого мочару! Фотографічний апарат уже сушиться моя обува так перемочена, що хто зна чи ще коли висохне; ноги мої покраяні кропивою-травою і иншими незнаними ростинами. Що за радість булаб залізти на хвилиночку десь у куток, де не доходить ні сонце ні їдкі мухи-цероти.

..Ґубернатор краю між Абесінією і Білим Нілем порадив Бенгт Берговi прослідживати простір Бар ель Ґазаль. Відтам тубольці принесли кілька молодих згаданого птаха до Картума. Від 22-ох літ жиють ці птахи в зоольоґічному саді в Каїро. То одинокі живучі птиці в усіх зоольоґічних садах світа. Поїхали з одним муринським ватажком до Бар ель Зераф (ріки жираф). Він нібито мав знати, де ці птахи гніздяться. Та вкінці виявилося, що добряга ще тому трицять літ бачив там „Абу Маркуба", та що йому лише ходило про те, щоби вигідно паровим човном дістатися до своєї батьківщини. Тому подорожники- дослідувачі постановили самі шукати дальшого щастя. „Ми старалися втиснути ще дальше на південь у закручувану струю води. Та мусіли переночувати у смердячому мочарі. Човно повнісіньке москітів. На другий день у ранці лежу на палубі човна й льорнеткою гляджу у кожен куток. Аж там у далі в переді біляв лискучої води стоїть у самітному мочарі велитній, сірий, справжній „Абу Маркуб". Голови не пізнати. Плинемо човном поліж мочаристими травами. І станули ми, ждали кілька годин що він буде робити. Човно закривали перед ним знично високі трави і стебла папірусу. До птаха було кількасот метрів. Майже дві годині не рушився з місця птах великан. Вертів головою із незвичайно лискучо синім дзюбом. Кілька разів позіхав наче гіпопотам. І більше ніщо. Довго можна було думати, що то випханий птах, якого хтось поклав там, щоби зажартувати собі з нас. Сам самітний стояв він там; усі инші птахи, що ще за дня були там, зникли вже. Видно і цілий день могли ми ждати, а цей птах-факір не підніс навіть ноги. Тому ми постановили продістатися між ці мури кропиви-трави (високої на ріст чоловіка). Хотіли ми там дістатися малим залізним гострокінчастим човном, яке забрали зі собою. Мурини поскакали у воду й тягнули човно дальше вперед. Здавалося, дістанемося до „Абу Маркуба". Та дарма. Саме, як човно врізувалося поміж мурами трав у вузку водяну струю (де стояв птах), розправив він величезні крила. А крила ці працювали богато лекше, як можна було догадуватися, в порівнанню з тягаром цілого тіла. Кількома ударами крил, без одного звука найшовся цей живий літак у горі і полетвів геть понад мочарами. До сонця влискувалося слабо його синьо-сіре піря. Принайменше побачили ми його і знали, що тут може їх бути більше. Та скільки ми не нашукалися, невидно було ні одного „Абу Маркуба". Протискатися дальше у море цієї одноманітно хвилюючої трави, було безцільно.

Поплили ми знову на північ, а потім горі до Бар ель Ґазаль (ріки Ґазель). Як стало світати, показалося, що прибули до півплаву (плаваючого півострову) водних ростин. Ріка вилася дальше попри наше місце причалення. По тамтому боці півострова простягалася инша струя. Як далеко сягне око, ніщо лише океан тяжко хвилюючої, високої у ріст чоловіка трави і горді стеблапа піруса, а поміж ними рлідо-лискучі пасма води. На одній такій водній пасмузі (може якого пів км. далеко) збилися ростини в одну масу, наче плаваючий серед намулу остров. Там на сніданку був невеличкий гурток мочарових антильоп. Цих славних нілевих кіз нема нігде, лише на цих мочарах. Це гарно! Та не лише антильопи. Бо ось перед ними, близше до нас, при блискучій воді, під паперусом, що відзеркалювався у воді, стояв бузьок-великан, „Абу Маркуб". Був зайнятий довлею риб на сніданок. Здавалося не зважав на нас, або не запримітив. Бо і чивно укрите було посеред такого високого папіруса, що навіть і антильопи могли запримітити хіба палубу і комин. Та „Абу Маркуб" як сказано бувзайнятий лише своєю роботою. Поводився зовсім, як чапля. Цілі хвилі стояв не ворухнувшись ні трохи, голову похилив над водою і травою, начеб великанський дзюб був для нього такий тяжкий, що не в силі був піднести його в гору. Нараз поступився помало. Лискучі очи впялись у якийсь предмет у воді. Лискавкою (хтоб догадувався такої скорости у такої неповоротної птахи)вдарив дзюб глибоко у воду йсхопив щось. Добича була велика, тяжка. Боровся кілька хвилин, щоби її ліпше держати. Вкінці підвів голову, замахнув у гору, пропала у розявленій пащі довга на лікоть риба чи якась гадина. На такий сам спосіб зловив три-чотири рази протягом пів години.Після цього мабуть наситився, стряс воду з крил і перемінився у таку саму неповорушну статую, яку ми бачили тому кілька днів біля Бар ель Зераф. Нараз у льорнеті побачив я його око. Він побачив нас. То був спокійно-слідкуючи зір, без сліду жаху. Спокійне, блідо-жовте око під луком піря, що надавало йому вираз поважного, майже сердитого зору з під корчастих бровів. Дійсно його очі подобали на очі людини. Був двіста метрів від нас далеко,а як видно не боявся нашої присутности.

Вигляд такого бузька-великана настроює якось дивно. На височенних ногах спочиває тяжкий кадовб. А на короткій шиї знімається велика голова з тяжким, широким, глибоким дзюбом; кінець дзюба загнутий гачковато, як дзюб папуги. Очі дивно високо; глядять не на бік, а майже зовсім вперед. Як птах він не подібний до всіх инших птахів на світі. Лише височенні ноги на зверх роблять його похожим на бузька. Радше можна би сказати, що він має щось схожого з чаплею, коли так стоїть з короткою, втягнутою шиєю, або коли, головуі приклавши до тіла (так як і чаплі) летить понад мочарами помало вдаряючи крилами. Але є познаки, що він навчився від прапрадіда бузьків. Клекоче велитенським дзюбом; це подобає на тарахкотіння, як колиб хто вдаряв двома вижолобленими полінами. В південній Америці жиє мала птиця, що має подібний дзюб, як цей африканський велитень. Одначе „Абу Маркуб" жиє самітно, то птах, що задержався з давніх предісторичних часів, з тих самих часів, що вигинувший вже змій, птахи-Моа і лантодонти. І жиє на тих самих самітних берегах, де хребти крокодилів орють води а останні череди слонів спокійно мандрують просторами мочарів, де не може пійти за ними ніякий чоловік.

ДО ВІДОМА ВСІМ СВЯЩЕНИКАМ І ПАРОХІЯМ.

В книгарні „Свободи" можна набути отсі церковні книги:

СВ. ЕВАНГЕЛІЄ — велике, оправлене в аксамит, металеві Евангелисти, на середині Воскресеніє, на противній стороні три раменний хрест, на около нарожники, два замки і все то позолочуване. Ціна...	$125.00
Тесаме Евангеліє, оправлене в червону скіру, без евангелистів, тільки позолочений металевий хрест....	80.00
СЛУЖЕБНИК, оправлений в червону скіру, на верха витиснений золотий три-раменний хрест	25.00
ОКТОІХ, оправлений в червону скіру	20.00
ТРІОТЬ ПОСТНАЯ, оправлений в червону скіру	16.00
ТРІОТЬ ЦВІТНАЯ, оправлений в червону скіру	15.00
АПОСТОЛ, великий оправлений в червону скіру	15.00
Такий самий в звичайній оправі $9.00.	
ЧАСОСЛОВ великий, оправлений в червону скіру, з витисненим хрестом	16.00
ІЗБОРНИК великий, оправлений в червону кожу	8.00
ІРМОЛЬОГІОН, оправлений в скіру, з витисненим трираменним хрестом	18.00
ОСМОГЛАСНИК під нотами, звичайна оправа	5.00
ЧИН ВЕЧІРНІ І УТРЕНІ, часть 1 і 2, оправлені в червону скіру	10.00
ЧИН ВЕЧІРНІ І УТРЕНІ, звичайна оправа	6.00
АКАФІСТНИК цілого року оправлений в червону скіру, витиснений позолочуваний хрест	7.00
АКАФІСТНИК, малого формату	1.25
АНГЕЛ ХРАНИТЕЛЬ — в білій кавчуковій оправі з образцем на окладинці. Ціна	$1.50
АНГЕЛ ХРАНИТЕЛЬ — в чорній скіряній оправі з витисненим золотим хрестом	$1.75
АНГЕЛ ХРАНИТЕЛЬ — (меньший формат) в чорній скіряній оправі з витисненим золотим хрестом ...	$1.25
ДОРОГА ЖИТТЯ — в чорній скіряній оправі з витисненим золотим хрестом	$1.35
ДОРОГА ЖИТТЯ — (меньший формат), оправлений в імітації скіри, з витисненим золотим хрестом ...	$1.15

Невдовзі проголосимо ще більше церковних книжок.

При замовленню сих книжок треба заразом присилати і належитість.

Замовлення слати до:

„SVOBODA", 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ГАЙДАМАКИ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

видання ілюстроване артистом А. Г. Сластьоною, велика настільна книга (13x17 цалів).

В карт. оправі $3.50, в полот. оправі $5.00, в люкс. оправі $8.00.

Замовлення посилайте до:
„SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ДЕЩО ПРО МЕТЕОРОЛЬОҐІЮ.

Є календарі й газети, котрі приносять вістки про погоду, яка буде в даний день або тиждень. Є і люди, котрі читають ці вістки, але не придають їм цієї ваги, яка їм в дійсности належалася би. Приключиться, що погода не є точнісенько така, як подано у здогаді, тоді насміхається з автора цих „пророцтв", а коли „пророцтво" вдалося, тоді кажуть, що то припадок. Тимчасом такі „пророцтва", то висліди пильних праць метеорольоґів.

У Франції є прим. ця праця зорґанізована в дві ґрупи. Париж є осередком для відбирання метеорольоґічних звідомлень. У Франції є тепер 120 метеорольоґічних стацій. Кожня з них шле денно до Парижа по пятнайцять звідомлень. Кожня з них потребує приблизно годину, щоби прийти до своєї цили. По чотири звідомлення денно шлють до Парижа 250 метеорольоґічних стацій, розсіяних по европейськім континенті і по Африці. Кожнє з цих звідомлень потребує приблизно три години, щоби перейти дорогу до Парижа. Крім цього шлють іще 1—3 звідомлення яких 40 стацій з Північної Америки і з деяких трансатлянтійських кораблів. Для самого порядкування, списування стільки матеріялу, який прибуде за один день і до одного уряду, — треба досить робучих сил. Тепер приходить друга ґрупа орґанізації: чимскорше розіслати ці зібрані вісти цим, лдя кого могли би бути корисні: як пр. у морські пристані, на великі господарства, а головно летничим осередкам.

В дійсности можна би сказати, що задля авіятики зорґанізовано це скоре розсиланнє метеорольоґічних вістей. В 1913. році розсилано понад 30 разів меньше метеорольоґічних телеґрам. Сьогодня французькі метеорольоґічні стації пересилають денно телефоном, телеґрафом пересічно 140 тисяч слів. Понайбільше послугуються тепер бездротним телеґрафом. І то не лише для внутрішньої метеорольоґічної комунікації у Франції, але й ля ідтернаціонального. Щодня, все що 3—4 точно означених години, майже в цю саму мінуту розсилають найбільші радіостації ріжних держав бюлетен, , який приймаючі стації можуть схопити у промірі 2.000 км. у Франції є такі стації в Парижі, Марсилії, Діжоні, Тур, Мец і Тулюзі. Всі ці стації денно видають около триста звідомлень.

Метеорольоґічна наука розвиваєтся все більше. На основі звідомлень, одержаних з ріжних сторін у тойсам час, може послужити о тодчного озачення, яке буде веремя (погода) за кілька годин. Таке „пророцтво" важне для летництва. Важне воно буде і для аґрономів, хліборобів. Може бути прим., що якусь роботу хлібороб зачав або скінчив, а від евентуальної переміни погоди може залежати і велика часть їх істнування або успіху того року. Меотеорольоґ могти-ме подати хліборобови зовсім певні вісти і майже прецизно обчислити, до кількох годин прим. повинні зібрати збіжжа з поля, бо за кілька годин буде напевно туча, злива, котра наближається з пересічною скорістю стільки і стільки км. на годину. З часом метеорольоґія буде необхідна не лише для летунів, моряків, хліборобів, але для всього людства. Так як культурні люди нині не можуть обійтися без телефона, термометра, гоинндика, радіо і т. д., так може за кілька літ бути і з метеорольоґією.

ЦЕРКОВНІ ПІСНІ
ПІД НОТАМИ

ЦІНА 50 ЦНТ.
Можна набути в
„SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.